

Telefoonverbod - Effecten en conclusies van een onderzoek op een middelbare school in Twente

Eva Dieterich,
Viviënne Smit-Wolterink,
Margriet Braun,
Eli Haafkens

Oktober 2025

Sinds 1 januari 2024 geldt er een landelijk verbod op het gebruik van mobiele telefoons in klaslokalen van het voortgezet onderwijs. Alleen voor educatieve doeleinden en voor ondersteuning bij specifieke behoeften zoals medische redenen of noodgevallen mag nog een mobiele telefoon worden gebruikt. De netwerkkring Jeugd & Onderwijs, onderdeel van de Werkplaats Sociaal Domein Twente (WSDT) heeft een studentenonderzoek laten uitvoeren op een middelbare school in Twente naar ervaringen van docenten, leerlingen en jongerenwerkers met dit telefoonverbod. In deze factsheet worden de bevindingen gepresenteerd als ook internationale literatuur rondom dit onderwerp. We sluiten af met aanbevelingen voor onderwijs- en sociaal werk professionals wat betreft het omgaan met het telefoonverbod.

Ervaringen met een telefoonverbod Een internationaal perspectief vanuit de literatuur

Meerdere landen zijn Nederland voorgegaan met het invoeren van het telefoonverbod op school. Hier worden ervaringen beschreven van leerlingen en medewerkers op middelbare scholen in Noorwegen, Zweden, Frankrijk, Groot-Brittannië, Nieuw Zeeland en de Verenigde Staten.

• **Concentratie en leerprestaties:**

Ondanks de voordelen van de telefoon voor het plannen of het opzoeken van informatie ervaart het grootste deel van de leerkrachten het als een factor die regelmatig de focus en groepsdynamiek in de klas verstoort en meer negatieve dan positieve effecten heeft. Daarnaast geven leerlingen aan telefoons in het klaslokaal als afleidende factor te zien en het idee te hebben beter te kunnen leren wanneer hun telefoon afwezig is (Gath et al., 2024; Magnusson et al., 2023; Pouwels et al., 2024). Onderzoek van Böttger en Zierer (2024) laat zien dat leerkrachten en leerlingen merken dat door een telefoonverbod de concentratie en focus van leerlingen toeneemt.

• **Meer sociale interactie:**

Zowel Abrahamssen (2024) als Böttger en Zierer (2024) laten zien dat het sociaal contact onder leerlingen door een telefoonverbod toeneemt. Zo maken leerlingen meer contact met elkaar en heerst er een groter gevoel van gemeenschap in de scholen. Waar dit contact voorafgaand aan het telefoonverbod grotendeels online was, hebben de leerlingen na invoering van het verbod meer real-life interacties. Dit verbetert hun sociale gezondheid en ontwikkeling (Gath et al., 2024; Pouwels et al., 2024). Hiertegenover staat dat een deel van de leerlingen de telefoon juist als middel ziet dat bevorderend werkt in het onderhouden van vriendschappen door bijvoorbeeld het samen spelen van spelletjes (Gath et al., 2024).

• **Effecten op cyberpesten:**

Telefoongebruik op school kan een onveilig gevoel met zich meebrengen en problematieken als cyberpesten vergroten. In onderzoek van Abrahamssen (2024) en Böttger en Zierer (2024) komt naar voren dat een telefoonverbod voor een aanzienlijke vermindering in offline pesten heeft gezorgd in landen zoals Noorwegen, Frankrijk, Zwitserland en Spanje.

Naar de invloed van het telefoonverbod op cyberpesten kwamen echter uiteenlopende uitkomsten naar voren. Zo bleek uit een groep studies dat cyberpesten onder middelbare schoolleerlingen volgens zowel leerlingen als medewerkers is verminderd na invoering van het telefoonverbod (Montag & Elhai, 2023). Op andere scholen is na het verbod cyberpesten juist toegenomen. Leerlingen gebruikten hiervoor in plaats van hun telefoon andere middelen, zoals laptops, om het pesten voort te zetten (Campbell et al., 2024).

• Schermtijd:

In het onderzoek van Gath et al. (2024) en Montag Elhai (2023) geven leerkrachten en leerlingen aan dat een telefoonverbod op school zorgt voor een betere regulatie in telefoongebruik, ook buiten school. Het beleid zou de jongeren mogelijk helpen om de telefoon in het algemeen minder te gaan gebruiken. Dit zou hun algemene welzijn vergroten. Voornamelijk leerlingen van jongere leeftijd (12-14 jaar) rapporteerden hier voordelen van.

Onderzoek in Twente

In de netwerkcirkel Jeugd & Onderwijs, onderdeel van de Werkplaats Sociaal Domein Twente, is door de jongerenwerkers die lid zijn van de netwerkcirkel de vraag ingebracht om een verkennende studie te doen naar de ervaringen met het telefoonverbod op de school waar zij werken.

We hebben een beschrijvend en evaluerend onderzoeksdesign gebruikt om meer inzicht te krijgen in de ervaringen en percepties vanuit diverse perspectieven. Het onderzoek is door een vierdejaars Social Work student uitgevoerd op een middelbare school in Twente, waar sinds het schooljaar 2023-2024 het beleid "thuis of in de kluis" wordt gehanteerd. De onderzoeksvraag was: wat zijn de ervaringen van leerlingen, leerkrachten en jongerenwerkers uit leerjaren 3 en 4 met het telefoonverbod?

In het onderzoek is gebruikgemaakt van een mixed-method aanpak.

Er zijn semigestructureerde interviews gehouden met twee leerkrachten en twee jongerenwerkers. In de interviews zijn vragen gesteld over de ervaringen van de leerkrachten en jongerenwerkers met het telefoonverbod, hoe zij ermee omgaan qua interactie en handhaving en wat zij ervaren en signaleren rondom de thema's bewustwording/voorlichting, (cyber)pesten, leerprestaties en sociale interacties. Daarnaast is een enquête met open en schaalvragen ingevuld door 40 leerlingen uit het derde en vierde leerjaar (waarvan 38 in leerjaar 3 met een gemiddelde leeftijd van 15). In de enquête is leerlingen door middel van schaalvragen en stellingen gevraagd naar de frequentie van telefoongebruik zowel binnen als buiten de school, ervaringen met (cyber)pesten, leerprestaties en sociale interacties voor en na invoering van het telefoonverbod.

Zowel de enquête als interview vragenlijsten zijn in samenwerking met onderzoekers van de netwerkcirkel Jeugd & Onderwijs ontwikkeld en zijn gebaseerd op de bevindingen uit de literatuurverkenning.

Resultaten

Verskillende mening leerkrachten/jongerenwerkers en leerlingen

Uit de interviews blijkt dat de leerkrachten en jongerenwerkers tevreden zijn over het telefoonverbod. Zij ervaren minder onrust tijdens en buiten de lessen. Wel wordt in de interviews benoemd dat het inzetten van een telefoon soms ook praktisch kan zijn bij bijvoorbeeld het plannen met leerlingen.

Ondanks de tevredenheid over het verbod werden door de leerkrachten en jongerenwerkers ook een aantal wensen benoemd. Het gebruik van bepaalde apps en websites op de laptop (zoals Web WhatsApp, Snapchat en Instagram) wordt gezien als een storende factor. Het liefst zouden ze die apps en websites blokkeren aangezien sommige leerlingen alsnog online contact met elkaar hebben tijdens de lessen. Ook zouden ze voor leerlingen die ondanks het verbod hun telefoon toch gebruiken, strengere consequenties willen hebben. Tenslotte is er de wens om een algemene voorlichting te geven voor leerlingen over telefoongebruik en de redenen van het verbod om begrip onder hen te vergroten.

De leerlingen zijn juist ontevreden (ze vervelen zich en zien geen positief effect). 80% gaf aan dat ze het telefoonverbod als slecht en niet goed ervaren. 20% is neutraal of positief. Deze tegenstrijdige meningen tussen professionals en leerlingen laten zien dat er verschillend naar het telefoonverbod wordt gekeken.

Leerprestaties en focus

De geïnterviewde leerkrachten benoemen dat door het telefoonverbod de concentratie en focus van leerlingen toeneemt. Vanuit de enquêtes blijkt 76% van de leerlingen het hier echter oneens mee te zijn. 68% ervaart geen verbetering in hun leerprestaties sinds de invoering van het verbod. Daarnaast geven de leerlingen aan via zowel hun laptop als telefoon onder schooltijd online contact te hebben met anderen.

Sociale interacties en gedrag

De geïnterviewde leerkrachten en jongerenwerkers zijn het erover eens dat het telefoonverbod voor meer sociaal contact onder leerlingen heeft gezorgd. Zo wordt er door leerlingen meer in groepen bij elkaar gezeten in de pauzes.

Het valt de professionals op dat leerlingen zich vervelen in pauzes en tussenuren. In de enquêtes komt dit ook deels terug. 60% van de leerlingen geeft aan dat ze zich vervelen in pauzes en tussenuren sinds de invoering van het telefoonverbod. 25% was neutraal en 16% was het oneens of helemaal oneens.

Het grootste deel van de leerlingen is het oneens met de stelling "Ik praat meer met klasgenoten in pauzes/tussenuren na invoering van het telefoonverbod". 83% van de leerlingen is het (helemaal) oneens met de stelling dat het telefoonverbod het gezelliger heeft gemaakt in de klas of op school.

De jongerenwerkers zien minder opstootjes tussen leerlingen dan voorheen. Bij de leerkrachten zijn de meningen hierover verschillend. De ene leerkracht denkt dat ruzies die normaal gesproken online escaleren nu op school worden uitgevochten, waardoor ze volgens hen sneller opgelost worden. De andere leerkracht ziet dit niet terug.

Bewustwording en voorlichting

Volgens de leerkrachten en jongerenwerkers weten leerlingen niet goed waarom er een telefoonverbod is, maar kennen ze de regels wel goed. Beide jongerenwerkers denken dat het telefoonverbod geen invloed heeft op de ontwikkeling van mediawijsheid onder leerlingen. Dat er vanuit het jongerenwerk voorlichting en trainingen beschikbaar zijn over onder andere sociale media gebruik en pesten, is bij de leerkrachten niet bekend.

Conclusie

Uit de interviews blijkt dat zowel de leerkrachten als jongerenwerkers het telefoonverbod als positief ervaren. Volgens hen zijn leerlingen beter gefocust en sociaal met elkaar. De laptop echter, is wel een afleidende factor. De leerlingen ervaren het verbod aanzienlijk negatiever. Ze zien het verbod als nutteloos, onnodig en ze geven aan zich te vervelen in pauzes en tussenuren. Zij herkennen de door leerkrachten, jongerenwerkers en in andere onderzoeken benoemde verbetering in concentratie en sociaal contact niet. Daarnaast hebben zij tijdens schooltijd regelmatig online contact via hun laptop op platforms zoals Web WhatsApp, Snapchat en Instagram. Verder vinden leerlingen het vervelend dat ze minder goed bereikbaar zijn sinds het telefoonverbod.

Zowel in de literatuur als in het studentenonderzoek komen diverse opbrengsten van een telefoonverbod naar voren. Rekening houdend met de verschillende perspectieven bevelen wij het volgende aan:

Aanbevelingen voor onderwijs- en sociaal werk professionals

- **Samenwerking met ouders en leerlingen:** Betrek ouders bij het beleid en werk samen met jongerenwerkers voor een integrale aanpak. Betrek leerlingen bij het vormgeven van pauzeactiviteiten.
- **Voorlichting:** Leg leerlingen en ouders duidelijk uit waarom het verbod is ingevoerd en wat de verwachte voordelen zijn. Ga hierover ook in gesprek; waar zien de leerlingen voordelen en wat helpt ze om hun telefoon minder te gebruiken?
- **Handhaving:** Zorg voor eenduidige regels en sancties. Blokkeer storende platformen zoals Web Whatsapp en Instagram en handhaaf het beleid consequent.

Referenties

- Abrahamsson, S. (2024). Smartphone Bans, Student Outcomes and Mental Health. *SSRN Electronic Journal*, 1. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4735240>
- Beneito, P., & Vicente-Chirivella, O. (2022). Banning mobile phones in schools: evidence from regional-level policies in Spain. *Applied Economic Analysis*, 153–175. <https://doi-org.saxion.idm.oclc.org/10.1108/aea-05-2021-0112>
- Böttger, T., & Zierer, K. (2024). To Ban or Not to Ban? A Rapid Review on the Impact of Smartphone Bans in Schools on Social Well-Being and Academic Performance. *Education Sciences*, 14(8). <https://www.mdpi.com/2227-7102/14/8/906>
- Campbell, M., Edwards, E. J., Pennell, D., Poed, S., Lister, V., Gillett-Swan, J., Kelly, A., Zec, D., & Nguyen, T. (2024). Evidence for and against banning mobile phones in schools: A scoping review. *Journal Of Psychologists And Counsellors in Schools*. <https://doi.org/10.1177/20556365241270394>
- Gath, M. E., Monk, L., Scott, A., & Gillon, G. T. (2024). Smartphones at School: A Mixed-Methods Analysis of Educators' and Students' Perspectives on Mobile Phone Use at School. *Education Sciences*, 14. <https://www.mdpi.com/2227-7102/14/4/351>
- Magnusson, A. G., Ott, T., Segerstad, Y. H. A., & Hashemi, S. S. (2023). Complexities of Managing a Mobile Phone Ban in the Digitalized Schools' Classroom. *Computers in The Schools*, 40(3), 303–323. <https://doi.org/10.1080/07380569.2023.2211062>
- Montag, C., & Elhai, J. D. (2023). Do we need a digital school uniform? Arguments for and against a smartphone ban in schools. *Societal Impacts*, 1. <https://www-sciencedirect-com.saxion.idm.oclc.org/science/article/pii/S2949697723000024>
- Pouwels, J., Vreeswijk, L., Van Den Berg, Y., & Daalmans, S. (2024). Telefoons de school uit: Betutteling of broodnodig? Betekenisgeving van leerlingen, ouders en leerkrachten aan het "thuis of in de kluis"-beleid. In *PsyArXiv Preprints*. Radboud Universiteit. <https://doi.org/10.31234/osf.io/e8v76>
- Rijksoverheid. (z.d.). *Gebruik van mobiele telefoons niet toegestaan in de klas*. Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 6 september 2024, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voortgezet-onderwijs/mobiele-apparaten-in-de-klas>